

Gyógyszerészet 16 182—183. 1972.

AZ ORSZÁGOS GYÓGYSZERÉSZTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR LÉTREHOZÁSÁRÓL

DR. ZALÁNYI SÁMUEL ÉS BÖRCSÖK BODOR SAROLTA

Javaslat önálló Országos Gyógyszerésztudományi Könyvtár létrehozása érdekében Budapesten, állami támogatással és az érdekelt intézmények összefogása útján.

*

Budapesten a műszaki tudományoknak, orvostudománynak, mezőgazdaság-tudományoknak stb. önálló, országos feladatot ellátó könyvtára és dokumentációs központja van. Bár a gyógyszerészeti szakirodalom — ha a gyógyszervegyészetet nem kizárólag gyógyszerésztudománynak tekintjük — volumenét tekintve kétségkívül szerényebb a felsoroltaknál, mégis kívánatos lenne az Országos Gyógyszerésztudományi Könyvtár létrehozása, hogy a vendégjogon az országban szerette kallódó régi és új szakkönyveink, folyóirataink kellő megbecsülésben iészesüljenek és szakkönyvtár formájában töltsék be hivatásukat a kutatók, érdeklődők szolgálatában.

A kutatómunka nem öncélú; igazi értelmét az adja, ha a gyakorlatban megvalósul vagy további elméleti kutatás alapjául szolgál, és így válik az eredmény a gazdasági élet és az emberiség egyetemes kultúrájának értékes részévé.

Az egyes tudósok, kutatócsoportok egymás munkájáról könyvek, közlemények, kiadványok stb. útján értesülnek, közreadják kísérleteik eredményeit és mindazt, amit kutatásaik során tapasztaltak, megállapítottak. A rendkívül nagy ismeretanyag csak a hazai, a kortárs alkotók közleményeit tekintve is olyan volumenével állunk szemben, amely a legjobb személyi és dologi ellátottsággal rendelkező könyvtárat is komoly próbára teszi, szinte megoldhatatlan feladat elé állítja. A tudományok ökonomikus művelése azonban megköveteli, hogy külföldi kollégák hasonló körben végzett kutatásairól is megfelelően informálódjunk, ezért a beszerzendő, nyilvántartandó és raktározandó irodalmi anyag mennyisége tovább növekedik.

A felmerült probléma megoldásaképpen alakultak és alakulnak napjainkban is a különböző (orvostudományi, műszaki stb.) szakkönyvtárak és dokumentációs irodák. Az érdeklődő olvasókönzőség részére könnyebben hozzáférhető, a könyvtárosok részére könnyebben nyilvántartható, kezelhető, rendszerezhető a koncentráltan rendelkezésre álló szakmai anyag.

Miután mári több tudományág művelői erre a következtetésre jutva létrehozták a maguk szakkönyvtárát, felmerül a kérdés, nem lenne-e célszerű a Gyógyszerésztudományi Szakkönyvtárat is létrehozni. (Lásd *Tóth Tamás*: „Gondolatok a gyógyszeresztudományi dokumentációval kapcsolatban” c. közleményét is.)

Jelenleg a folyóirat-témafigyelő szolgálatot és a címfordítások közzétételét az OGYI, illetve az OOKDK lényegében megoldja a Gyógyszerészeti és Gyógyszerterápiás Dokumentációs Szemle által. A könyvekhez,

folyóiratokhoz való hozzáférhetőség kérdése azonban változatlanul megoldatlan probléma; az OGYI-nak könyv- és folyóirat-kölcsönzés nem is lehet általános méretben feladata, a már kialakult dokumentációs rendszer és témafigyelő szolgálat azonban alapját képezheti a szakkönyvtár megszervezésének, kiegészítve fordító, másoló, fénymásoló stb. szolgáltatásokkal.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetemnek a Szegedi Orvostudományi Egyetemnek, országos intézményeknek, a gyógyszergyárak kutatóinak és a gyógyszer-tári központok érdeklődő gyógyszerészeinek nagy segítséget jelentene, ha egy helyen tudnának tájékozódni a fellelhető irodalomról, és annak nagyobb részéhez ugyanitt hozzá is tudnának jutni.

Tudomásunk szerint több kolléga foglalkozik gyógyszerésztörténeti kutatással és a doktorálni szándékozó gyógyszerészek legtöbbször, legalábbis a gyógyszerügyi szervezési tárgyú disszertációk esetében, összegyűjtik a kutatóndó tárgykörré vonatkozó történeti előzmények irodalmi adatait is.

Említeni kell a MOTESZ Gyógyszerészeti Társaság Gyógyszerésztörténeti Szakosztály tagjainak eredményes kutatómunkáját, melyről a közelmúltban az Orvostörténeti Közlemények c. folyóirat hasábjain adtak számot. Úgyszintén említést érdemel *dr. Zalai Károlynak*, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszer-tára vezetőjének és munkatársainak kutatása is. Igen nagy volumenű, időigényes munkával adóznak a hagyománytisztelőnek, a gyógyszerészdoktor-képzés történetének, a disszertánsok név-, a disszertációk címjegyzékének összeállításával és a fellelhető disszertációk összegyűjtésével. Kétségtelen, hogy az ilyen — két évszázadot, három országot érintő — munkának a hazai fázisát rendkívül megrövidítené, ha központosított adattár állna rendelkezésre.

Természetesen sokkal szerényebb terjedelmű búvárkodás is ökonomikusabban lenne elvégezhető egy gyógyszerésztudományi könyvtárban.

Korunk ritmusa a tudományok területén is megköveteli, hogy minél több eredményre, ismeretre tegyünk szert, minél kevesebb idő, munka és anyagi ráfordítással.

Korábban a Magyarországi Gyógyszerész Egyesületnek volt egy viszonylag nagyra tekinthető, régi és értékes könyveket magába foglaló gyűjteménye. Ez a gyűjtemény legnagyobb részét az Einyei Múzeum birtokába, illetve különböző könyvtárak állományába került. A visszamenőleges és levéltári anyagot az egyetemi, tanszéki, országos, városi, országos intézményi, gyógyszer-tári központi és magángyűjteményekből az elérendő cél jelentőségére és méltánylást érdemlő voltára tekintettel bizonyára össze lehet gyűjteni.

Tekintettel arra, hogy a gyógyszerészképzés és -kutatás Budapestre és Szegedre koncentrálnak, a könyvtárat a két város valamelyikében volna célszerű létrehozni. Szegednek a közeljövőben új, tágas, modern könyvtára épül, ahol külön osztályt képezhetne az említett szakkönyvtár Budapest

mellett szól azonban az érdeklődők lényegesen nagyobb száma

Az esetben, ha az Egészségügyi Minisztérium megfelelő helyiséget tudna rendelkezésre bocsátani a főváros valamelyik jól megközelíthető pontján, indokolt lenne Budapesten megszervezni a könyvtárat. Szegeden, ha a kari épület tatarozása befejeződik, egyesített kari könyvtár létrehozása látszik kedvező megoldásnak, amely hasonló formában most is létezik, de állománya viszonylag szerény. Az egyes tanszékek a mindennap használatos manuálisokon kívül nagyobb könyvállománnyal rendelkeznek, holott egy épületen belül nem körülményes egy központi könyvtárból beszerezni a szükséges irodalmat. Viszonylag sok időt igényel néha egy pl. tíz évvel korábbi kiadvány megszerzése, amit rendszerint csak személyesen a kutató tud keresgélni. Egyetemi intézetekben a könyvtáros is többnyire oktató, akinek egyéb munkáját félbeszakítja, zavarja a gyakran ismétlődő könyvkölcsönzés, függetlenített könyvtáros alkalmazása pedig tanszékenként nem rentábilis és nem megvalósítható. Tekintettel arra, hogy az építendő új, egyesített egyetemi és városi könyvtár a Gyógyszerésztudományi Kari épületével szemben fog állni, még előnyösebb megoldásnak tűnik, ha ott külön elhelyezést lehetne biztosítani a Kari Könyvtárnak, annál is inkább, mert a könyvtár a kari épület felújítása után is helyszükében lesz.

Azt, hogy a szegediek ne kerüljenek hátrányos helyzetbe a fővárosiakkal szemben, a kapcsolat nagyobb intenzív fenntartásával lehetne biztosítani. A fővárosival azonos katalógust Szegeden is vezetni kellene, az állomány gyarapodásáról állandóan értesítést kérve. Így a könyvtár könyvtárközi kölcsönzés útján rövidebb idő alatt hozzájuttathatna minden olvasót a kívánt irodalomhoz, egyedi vagy nehezen beszerezhető anyag esetében is, mintha a kollégák előbb valamennyi szegedi, majd több budapesti könyvtárat sorra járnának és több-kevesebb sikerrel végiglapoznák 7–8 könyvtár katalógusának a tárgyra vonatkozó részeit. Más, nagyobb vidéki városok könyvtárai is, amelyekben érdeklődés mutatkozik gyógyszerészeti tárgyú szakkönyvek iránt, a szegedihez hasonlóan, párhuzamosan vezetett katalógus és könyvtárközi kölcsönzés útján elégíthetné ki a felmerült igényeket.

Anyagi szempontból előnyös lenne a javasolt megoldás, mert csak a legkurrensebb folyóiratokat

kellene két vagy több példányban járattatni; így adott összegből többféle folyóiratot, könyvet rendelhetne a könyvtár.

Bizonyára meg lehetne oldani, hogy állami támogatáson kívül az egyes kutató- (stb) intézetek, melyek munkatársaik részére a könyvtár használatát igénylik, könyvtár-fenntartás és -fejlesztés céljára biztosított anyagi kereteik nagyobb részét a közös könyvtár rendelkezésére bocsássák annak fenntartásával, hogy az átutalt összeg erejéig disponálhassanak a könyvtár beszerzései felett, ne hogy a kooperáció tagjai a korábbinál előnytelembe kerüljenek.

Reménykedünk abban, hogy a javaslatot az Egészségügyi Minisztérium, a Magyar Gyógyszerészeti Társaság, gyógyszerésztudományi karaink és más gyógyszerészettel kapcsolatos ügyekben illetékes szervek és személyek felkarolják. A támogatásukkal létrejövő könyvtár nagy segítséget jelentene a kutatóknak, és az elméleti munka eredményei rövid időn belül, a gyakorlatban is éreztetnék kedvező hatásukat

Д-р Ш. Залани, Ш. Бодор Бёрчек:
О создании Государственной Фармацевтической Библиотеки

Авторы предлагают создание самостоятельной Государственной Фармацевтической Библиотеки в Будапеште поддерживаемой государственным бюджетом и путем соединенных усилий заинтересованных учреждений.

Dr. S. Zalányi and S. Börcsök Bodor:
Proposal to establish a National Library of Pharmaceutical Sciences

The possibility of the establishing of a central library by the united efforts of official and social bodies is discussed, and the realization with government support is advocated.

Dr. S. Zalányi und S. Börcsök Bodor:
Über die Stiftung einer pharmazeutisch-wissenschaftlichen Bibliothek

Ein Vorschlag ist unterbreitet für die Stiftung einer selbstständigen Landes Bibliothek der pharmazeutischen Wissenschaften, die in Budapest fungieren sollte. Verfasser rufen alle interessierten Organisationen und Instituten auf um die Gründung der Bibliothek alle mögliche Beihilfe zu leisten.

(*Szegedi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Szervezési Intézete, Szeged, Dóm tér 10.*)

Érkezett: 1971. VIII. 13.

FOGAMZÁSGÁTLÓK ÉS GOMBÁSODÁS

IBF: Öst. Ap.-Ztg 25 (38), 704 (1971)

Az „antibébi-tabletták” néven közismert fogamzásgátló szerek használata néha kellemetlen mellékhatásokkal jár. Amint azt most megállapították, ezeknek a tablettáknak egyre szélesebb körű elterjedésével egyidejűleg megsaporodott a gombás, főként a sarjadjó gombás fertőzések száma. A bécsi II. sz. bőrgyógyászati klinika docense, *Josefine Thurner dr.* megállapítása szerint a jelenség azzal magyarázható, hogy a tabletták egy, az állandó terhességhez hasonló állapotot hoznak létre a női szervezetben. A megváltozott hormonműködés folytán részben elpusztulnak olyan baktériumtenyészetek, melyek normális körülmények között a sarjadjó gombák szaporodását meggátolni hivatottak. A gomba (*Candida albicans*) zavartalanul megtelepszik kedvelt helyein, a nyálkahártyákon és ott elszaporodva gyulladós tüneteket okozhat. Többnyire a női hüvely falát lepi el a gombák, de a szájüreg és a bélrendszer is kedvence tar-

tózkodási helyük. *Thurner* docens jelentése szerint azonban néha az ilyen fertőzésekből eredő súlyosabb megbetegedésekkel is szembe kell nézniük az orvosoknak. Így pl. gennyedés keletkezhet a tüdőben vagy más szervekben. Az esetben, ha a fertőzés az agyra is kiterjed, úgy ott bénulást és ezt követően halált is okozhat.

Sok felnőtt hordoz magában lappangó gombacsírákat, melyek azonban csak művi beavatkozás esetén szaporodnak el és okoznak károsodást, az illető szervezetben. Tapasztalatok szerint a felnőttek mintegy 10%-ának szájüregében és 5%-ának a béltraktusában megtalálható a *Candida albicans*. Sokszor egy náthaláz vagy más súlyos betegség lezajlása után jelentkezik a gombásodás. Az ok ugyanaz, mint a fogamzásgátló tabletták használata esetében. Az erős antibiotikumok is elpusztítják a hasznos baktériumflóra egy részét. Ilyenkor fehér lepedék látható a nyálkahártyákon (pl. a nyelven), de bekövetkezhet hasmenés, valamint a kórömgagy és a hüvely elgombásodása is (020).

R. B.